

Vissa frågor om fristående skolor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2011/12:49 Vissa frågor om fristående skolor och en följdmotion.

I propositionen föreslås att fristående gymnasieskolor ska ha möjlighet att begränsa mottagandet till en viss utbildning till att avse elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

I propositionen föreslås även att huvudmän för fristående skolor som genomför nationella prov ska bevara elevlösningar av de nationella proven.

Förslaget föranleder ändringar i skollagen (2010:800). Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2012.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionen.

I betänkandet finns en reservation från Sverigedemokraterna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Lag om ändring i skollagen (2010:800)	5
Ikraftträdande	7
Reservation	9
Lag om ändring i skollagen (2010:800) (SD)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
Följdmotionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag om ändring i skollagen (2010:800)

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:49 och avslår motion 2011/12:Ub3 av Richard Jomshof (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 23 februari 2012

På utbildningsutskottets vägnar

Margareta Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Margareta Pålsson (M), Louise Malmström (S), Betty Malmberg (M), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Richard Jomshof (SD), Rossana Dinamarca (V), Camilla Waltersson Grönvall (M), Adnan Dibrani (S), Michael Svensson (M), Roger Haddad (FP) och Emil Källström (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2011/12:49 Vissa frågor om fristående skolor och en följdmotion.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och en redovisning av motionen i bilaga 1.

Regeringen beslutade den 1 december 2011 att inhämta Lagrådets yttrande. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att fristående gymnasieskolor ska ha möjlighet att begränsa mottagandet till en viss utbildning till att avse elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

I propositionen föreslås även att huvudmän för fristående skolor som genomför nationella prov ska bevara elevlösningar av de nationella proven.

Förslagen föranleder ändringar i skollagen (2010:800). Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2012.

Utskottets överväganden

Lag om ändring i skollagen (2010:800)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller propositionens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) och avslår en motion om att den huvudman som vill begränsa mottagandet till vissa elevgrupper ska vara tvungen att söka ett speciellt tillstånd hos Skolinspektionen.

Jämför reservation (SD).

Propositionen

Fristående skolor ska kunna begränsa mottagandet till vissa elevgrupper

Bakgrund

I den nya skollagen finns det en bestämmelse som ger fristående grundskolor möjlighet att begränsa utbildningen till att avse vissa årskurser, elever som är i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för (10 kap. 35 § skollagen). Det finns för närvarande inte någon motsvarande reglering för fristående gymnasieskolor.

En fristående gymnasieskola ska vara öppen för alla som tillhör gymnasieskolans målgrupp. Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan (15 kap. 33 § skollagen). Det är huvudmannen som enligt 16 kap. 36 § skollagen för varje enskild sökande prövar om han eller hon är behörig och om den sökande ska tas emot. En fristående skola ska inom ramen för sina normala resurser kunna ge stöd åt flertalet elever. Den ska, på samma sätt som en kommunal skola, kunna anpassa sin organisation och sin undervisning så att hänsyn tas till elevens behov och förutsättningar.

Ersättning till huvudmannen för en fristående gymnasieskola ges enligt bestämmelser i 16 kap. 52–55 §§ och 17 kap. 31–36 §§ skollagen. En elevs hemkommun ska lämna bidrag till huvudmannen för en fristående gymnasieskola som har tagit emot en elev på ett nationellt program. Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till det programmet och den inriktningen, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Tilläggsbelopp ska lämnas för bl.a. elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Av 15 kap. 33 § tredje stycket skollagen följer att den fristående skolan inte kan neka att ta emot en elev med omfattande stödbehov om hemkommunen är beredd att

ersätta kostnaderna för elevens stödbehov (tilläggsbelopp). I det fall den fristående skolan anser att tilläggsbeloppet inte är tillräckligt kan huvudmannen överklaga beslutet (28 kap. 5 § första stycket 2 skollagen).

Förslaget

Regeringen anser att en motsvarande möjlighet som finns för fristående grundskolor att begränsa mottagandet ska införas för fristående gymnasieskolor.

Regeringen framhåller att en möjlighet för fristående gymnasieskolor att begränsa mottagandet till vissa elevgrupper bidrar till att skapa lika villkor mellan kommunala och fristående skolor utan att öka kostnaderna för utbildningen totalt. Samtidigt ökar möjligheten för elever i behov av särskilt stöd liksom för elever som bättre kommer till sin rätt i en speciellt anpassad utbildning att välja mellan olika anordnare. Detta bör också bidra till en ökad kvalitet i utbildningen.

Förslaget föranleder en ändring i 15 kap. skollagen. Regeringen bedömer även att det finns ett behov av att meddela föreskrifter om t.ex. anpassningar av utbildningens innehåll. Det föreslås därför ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela föreskrifter om utbildning av det aktuella slaget.

När det gäller vilka elevkategorier en utbildning kan bli aktuell för hänvisas i propositionen till författningskommentaren till motsvarande bestämmelse för fristående grundskolor i 10 kap. 35 § skollagen (se prop. 2009/10:165 del 2 s. 743). Av denna författningskommentar framgår bl.a. att en bestämmelse om att begränsa utbildningen till elever med särskilda behov gör det möjligt för fristående skolor att specialisera utbildningen till elever med exempelvis dyslexi, inlärningsproblem eller koncentrationssvårigheter. Det kan också vara fråga om elever i behov av ett sådant särskilt stöd att utbildning i behandlingsshem är aktuell.

Fristående skolor ska bevara elevlösningar av nationella prov

Bakgrund

Av 3 § arkivlagen (1990:782) följer att elevlösningar av nationella prov i kommunala skolor ska bevaras. Dessa bestämmelser gäller dock inte för fristående skolor.

Förslaget

Förhållandet att de fristående skolorna inte måste bevara elevlösningar leder till bortfall i de insamlingar av nationella prov som görs. Det är, enligt regeringen, av stor vikt att fristående skolor (både grund- och gymnasieskolor) kan delta på samma villkor som kommunala skolor vid Skolinspektionens kontrollrättning av nationella prov, liksom att de som

konstruerar proven har ett tillräckligt underlag för sitt utvecklingsarbete. Regeringen föreslår därför att det ska införas en skyldighet för fristående skolor att under viss tid bevara elevlösningar av nationella prov.

Den föreslagna bestämmelsen är ny och införs i 26 kap. skollagen. Regeringen bedömer att det även finns ett behov av att meddela ytterligare föreskrifter om t.ex. hur lång tid elevlösningarna ska bevaras. Det föreslås därför ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela ytterligare föreskrifter om den nu aktuella skyldigheten.

Ikraftträdande

De föreslagna ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 april 2012.

Enligt 2 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska en ansökan om godkännande som enskild huvudman för en viss utbildning i gymnasieskolan ha kommit in till Statens skolinspektion senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta. För att den föreslagna bestämmelsen om mottagandet till en viss utbildning ska kunna tillämpas på utbildning som planeras starta hösten 2013 avser regeringen att senarelägga tidpunkten för ansökan om godkännande för denna kategori av utbildningar den första ansökningsomgången.

Den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande medger även att elevlösningar av nationella prov som genomförs i fristående gymnasieskolor våren 2012 ska bevaras.

Motionen

I motion 2011/12:Ub3 av Richard Jomshof (SD) anser motionären att det i grunden är positivt att fristående skolor ges möjlighet att arbeta med elever med särskilt behov av stöd, men att förslaget kommer att leda till att fristående och kommunala skolor inte verkar på lika villkor. I stället bör såväl fristående som kommunala skolor vara öppna för alla elever. Men samtidigt ska en enskild skola – oavsett om skolan är fristående eller kommunal – ha möjlighet att skapa klasser eller skolor för exempelvis barn med speciella behov. Dessa ska dock vara undantag från regeln, vilket innebär att den huvudman som vill skapa en sådan klass eller skola och därmed begränsa mottagandet till vissa elevgrupper ska vara tvungen att söka ett speciellt tillstånd hos Skolinspektionen. Denna princip ska gälla både grundskolor och gymnasieskolor, såväl fristående som kommunala.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att fristående gymnasieskolor på samma sätt som fristående grundskolor ges möjlighet att anpassa utbildningar för vissa elevgrupper. Enligt utskottet bidrar propositionens förslag till att skapa lika villkor för fristående och kommunala skolor. Samtidigt, och

inte minst, ges elever i behov av särskilt stöd liksom elever som bättre kommer till sin rätt i en speciellt anpassad utbildning ökad valfrihet och högre kvalitet i utbildningen.

Kommuner har i dag större möjlighet än flertalet fristående gymnasieskolor att organisera undervisningen i gymnasieskolan på olika sätt. Huvudmän som driver flera skolenheter kan efter mottagandet fördela elever mellan sina olika skolor, så att elever som behöver en viss anpassad utbildning placeras på en skola med inriktning mot en sådan utbildning. Små kommuner med ett begränsat utbud kan i samverkan med andra kommuner öka möjligheterna att anpassa sin organisation och erbjuda utbildningar anpassade till de olika behov som finns. En huvudman för en fristående gymnasieskola som endast har en skolenhet kan med dagens regler inte begränsa mottagandet till en viss elevgrupp.

Vad gäller frågan om att fristående skolor under en viss tid ska bevara elevlösningar av nationella prov anser utskottet att det är angeläget att främja möjligheten till likvärdig bedömning av sådana prov.

Med det anförda tillstyrker utskottet lagförslaget och avstyrker motion 2011/12:Ub3 (SD).

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Lag om ändring i skollagen (2010:800) (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:49 och motion 2011/12:Ub3 av Richard Jomshof (SD).

Ställningstagande

Det är i grunden positivt att fristående skolor ges möjlighet att arbeta med elever med särskilt behov av stöd. Problemet i sammanhanget är dock att förslaget kommer att leda till att fristående och kommunala skolor inte kommer att verka på lika villkor. Kommunerna har nämligen ingen möjlighet att begränsa mottagandet av elever till vissa grupper utan måste erbjuda en skola för alla elever. Kommunala skolor är tvungna att anpassa undervisningen efter elevernas behov, detta för att inte exkludera någon elev från undervisningen. Förslaget strider sålunda mot principen att fristående och kommunala skolor ska verka på lika villkor.

Utgångsläget måste vara att såväl fristående som kommunala skolor ska vara öppna för alla elever. Men samtidigt ska en enskild skola – oavsett om skolan är fristående eller kommunal – ha möjlighet att skapa klasser eller skolor för exempelvis barn med speciella behov. Dessa ska dock vara undantag från regeln, vilket innebär att den huvudman som vill skapa en sådan klass eller skola och därmed begränsa mottagandet till vissa elevgrupper ska vara tvungen att söka ett speciellt tillstånd hos Skolinspektionen. Denna princip ska gälla både grundskolor och gymnasieskolor, såväl fristående som kommunala. Regeringen bör återkomma med ett nytt förslag i enlighet med detta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:49 Vissa frågor om fristående skolor:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Följdmotionen

2011/12:Ub3 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lika villkor för fristående och kommunala skolor.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)

dels att 15 kap. 33 § och 26 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 26 kap. 28 §, samt närmast före 26 kap. 28 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***15 kap.**

33 §

Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan.

Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan. *Mottagandet till en viss utbildning får dock begränsas till att avse*

1. elever som är i behov av särskilt stöd, och

2. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

När det gäller utbildningar som inte utformas för en grupp elever och yrkesintroduktion som utformas för en grupp elever finns särskilda regler om när huvudmannen för en fristående skola är skyldig att ta emot ungdomar som uppfyller behörighetskraven för utbildningen i 17 kap. 29 §. I övrigt är en huvudman för en fristående skola inte skyldig att ta emot ungdomar till sådan utbildning.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 16 kap. 54 § andra stycket eller 17 kap. 34 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan utbildning som avses i första stycket andra meningen.

26 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

– tillsyn (2–9 §§),

– ingripanden vid tillsyn (10–18 §§),

– statlig kvalitetsgranskning (19–23 §§), och

– nationell uppföljning och utvärdering (24–27 §§).

– nationell uppföljning och utvärdering (24–28 §§).

Bevarande av elevlösningar av nationella prov

28 §

Huvudmannen för en fristående skola som genomför nationella prov ska bevara elevlösningar av de nationella proven.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om skyldigheten enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2012.